

1. TYTUŁ PROJEKTU:

BADANIA ZNACZENIA OTWARTYCH PRZESTRZENI ŚRÓDLESNYCH DLA ZACHOWANIA RÓŻNORODNOŚCI GATUNKOWEJ OWADÓW, NA PRZYKŁADZIE MOTYLI I PSZCZOŁOWATYCH - ETAP II

6. CEL I UZASADNIENIE PODJĘCIA PROJEKTU

Na terenach leśnych Wigierskiego Parku Narodowego licznie występują otwarte przestrzenie, które mają różne pochodzenie, kształt i wielkość. Te zazwyczaj niewielkie obszary mają duże znaczenie dla funkcjonowania przyrody, stwarzają bowiem niepowtarzalne warunki do życia wielu organizmom roślinnym i zwierzęcym. Na polanach śródleśnych panują specyficzne warunki klimatyczne. Występują tam np. całkiem inne warunki nasłonecznienia, niż na terenach otwartych czy zalesionych. Warunki te są zmienne w zależności od pory dnia czy roku, ale również mogą zależeć od wielkości i kształtu obszaru otwartego. Podobnie jest z innymi czynnikami klimatycznymi, jak: wiatr, wielkość opadów czy temperatura powietrza. Te specyficzne warunki wpływają na występowanie różnych gatunków organizmów w strefie ekotonowej, będącej strefą wzajemnego przenikania się wpływów lasu i terenu otwartego.

Pochodzenie otwartych przestrzeni śródleśnych może być bardzo zróżnicowane. Mogą to być linie oddziałowe, torowiska kolei, miejsca po rębniach, poletka łowieckie czy miejsca składania drewna. Kształt tych obszarów jest również zróżnicowany i często przypadkowy. Spośród tych terenów otwartych duże znaczenie ma leśna kolejka wąskotorowa, o szerokości toru 600 mm, która została wybudowana jeszcze w czasie I wojny światowej. Obecnie istnieje jeszcze torowisko o długości 27 km, łączące Płociczno ze składem drewna przy drodze Augustów - Sejny. Dziesięciokilometrowy odcinek tego torowiska, na trasie Płociczno - Krusznik, jest wykorzystywany i regularnie kursuje po nim kolejka, stanowiąca atrakcję turystyczną Parku. Tym samym odcinek torowiska biegnący przez środowiska leśne Parku jest corocznie utrzymywany w odpowiednim stanie, zapewniającym bezpieczeństwo przewożonych pasażerów.

Powierzchnia, kształt jak i przeznaczenie otwartych przestrzeni śródleśnych, a tym samym ich zagospodarowanie, determinują występowanie określonych gatunków organizmów, nie rzadko bardzo cennych, podlegających ochronie. Powstaje zatem pytanie, czy parametry otwartych przestrzeni śródleśnych, takie jak wielkość, kształt i sposób ich zagospodarowania, wpływają na zachowanie różnorodności gatunkowej zwierząt i roślin? Jeśli tak, to czy można świadomie gospodarować takimi przestrzeniami w celu zachowania lub podniesienia zróżnicowania gatunkowego?

W 2013 roku, przy wsparciu finansowym funduszu leśnego (umowa nr ZP-05/13 z dnia 24.05.2013 r.) rozpoczęto badania mające na celu określenie znaczenia różnych otwartych przestrzeni śródleśnych dla zachowania różnorodności owadów, na przykładzie motyli *Lepidoptera* i pszczołowatych *Apoidea*. Projekt zakłada przeprowadzenie trzyletnich badań, których celami szczegółowymi są:

1. Rozpoznanie różnorodności gatunkowej motyli i pszczołowatych w różnego typu otwartych przestrzeniach śródleśnych Wigierskiego Parku Narodowego.
2. Ocena znaczenia wielkości, kształtu i sposobu zagospodarowania otwartych przestrzeni śródleśnych dla zachowania różnorodności gatunkowej motyli i pszczołowatych.
3. Opracowanie zasad utrzymania użytkowanego torowiska kolejki wąskotorowej z uwzględnieniem wymogów ochrony przyrody.
4. Opracowanie zasad kształtowania otwartych przestrzeniach śródleśnych pod kątem zachowania lub zwiększenia różnorodności gatunkowej owadów.

Wszystkie zakładane cele są zgodne z działaniami podejmowanymi na rzecz ochrony przyrody w Wigierskim Parku Narodowym.

Do efektów mierzalnych (ilościowych) projektu zaliczamy:

1. Opracowanie uzyskanych wyników w postaci raportu (etap II) - 1 raport końcowy (etap II).

7. OPIS PROJEKTU

Projekt zawiera kilka działań, które łącznie pozwolą na osiągnięcie zakładanych celów oraz pozwolą na opracowanie i wydanie publikacji dotyczących znaczenia otwartych przestrzeni śródleśnych dla zachowania różnorodności wybranych grup owadów.

Działanie 1. Inwentaryzacja motyli i pszczołowatych na badanych powierzchniach

Na wybranych powierzchniach badawczych, na które składają się różnego rodzaju otwarte przestrzenie śródleśne, prowadzona będzie inwentaryzacja motyli i pszczołowatych. Powierzchnie podzielone zostały w zależności od wielkości i kształtu oraz sposobu użytkowania. Podstawowymi metodami odłowu owadów są odłow metody „na upatrzonego” przy użyciu siatki entomologicznej oraz odłow na światło, przy użyciu terenowego zestawu składającego się z agregatora i siatki z żarówką. Równocześnie analizowana jest roślinność, związana z występowaniem motyli i pszczołowatych na badanych powierzchniach. W inwentaryzacji weźmie udział grupa trzech specjalistów - dwóch od motyli, której przewodzi prof. dr hab. Jarosław Buszko z Uniwersytetu Toruńskiego oraz jedna od pszczołowatych - dr Anna Krzysztofiak z Wigierskiego Parku Narodowego. Ponadto, w badaniach weźmie udział inny pracownik Parku, jako personel techniczny.

Prace terenowe w ramach projektu będą trwały od kwietnia do końca września 2014 roku. Okazy łatwe do identyfikacji gatunkowej będą badane w terenie, a pozostałe osobniki będą zbierane i oznaczane w laboratorium. Przez cały czas będzie prowadzona dokumentacja fotograficzna gatunków i powierzchni badawczych.

Działanie 2. Opracowanie wyników i sporządzenie raportu z drugiego etapu badań

Uzyskane wyniki składu gatunkowego badanych grup owadów oraz charakterystyki badanych powierzchni zostaną opracowane i przedstawione w postaci raportu. Działanie zostanie zakończone do 7 grudnia 2014 roku.

Działanie 3. Organizacja projektu

W celu sprawnego przeprowadzenia projektu wybrany zostanie kierownik projektu oraz osoba odpowiedzialna za prowadzenie księgowości projektu. Do zadań kierownika projektu będzie należało formalne kierowanie realizacją projektu, nadzór nad całokształtem działań merytorycznych, kontrolowanie zgodności działań z harmonogramem rzeczowo-finansowym, zabezpieczanie strony technicznej poszczególnych zadań, ustalanie i nadzorowanie terminów wykonania zadań oraz sporządzenie raportu końcowego z realizacji projektu. Do zadań osoby zajmującej się obsługą księgowo-rachunkową projektu będzie należało: zbieranie i odpowiednie opisywanie dokumentów finansowych, sporządzenie raportu finansowego, składanie informacji kierownikowi projektu na temat zgodności wydatków z budżetem i harmonogramem projektu, dokonywanie płatności, sporządzanie odpowiednich dokumentów do Urzędu Skarbowego, ZUS i podwykonawców oraz prowadzenie korespondencji związanej z rozliczeniami finansowymi.